
Národná banka Slovenska
oddelenie komunikácie

Záverečný prejav Ľudovíta Ódora, viceguvernéra NBS
na medzinárodnej konferencii
10 YEARS OF THE EURO IN SLOVAKIA
pri príležitosti 10. výročia zavedenia eura na Slovensku

Bratislava, 11. január 2019

Dámy a páni,

na úvod by som rád poďakoval všetkým rečníkom aj účastníkom konferencie za úprimnú a živú diskusiu. Pri príležitosti výročných osláv sa obvykle hovorí, že všetko je v poriadku a zajtrajšky sú svetlé. Táto diskusia však bola naozaj vyvážená, čo ma veľmi teší. Hovorili sme o príležitostiach, ale aj o niekoľkých možných budúcich problémoch. Pokúsim sa teda zhrnúť hlavné myšlienky, ako ich vnímam ja.

Prvou záležitosťou je samotné euro. V debatách o eure sme počuli, že nejde len o ekonomický pojem, ale aj o politický projekt. Niektorí sa označili za hrdých členov eurozóny. Takže to nie je len o ekonomických číslach. Ak sa pozrieme späť na názory pred vytvorením eura, niektoré predpovede boli veľmi pesimistické. Napríklad Milton Friedman mu dal maximálne desať rokov. Naopak, iní spoločnú európsku menu vnímali veľmi optimisticky. Očakávali obrovský nárast obchodu a endogénny konvergenčný efekt. Tvrdili, že eurozóna možno nie je najlepšou alebo optimálnou menovou úniou, ale keď do nej krajiny vstúpia, budú sa navzájom vnútorne približovať. Dnes, po dvadsiatich rokoch, sa nachádzame niekde uprostred medzi týmito dvoma pólmi.

Pokiaľ ide o stratégiu prijatia eura, v prezentáciách jasne zaznelo, že slovenská stratégia bola veľmi ambiciózna. Keď centrálna banka a ministerstvo financií začali v roku 2003 o tejto téme rozprávať, boli sme na míle vzdialení od splnenia Maastrichtských kritérií. Nakoniec sa rozhodnutie prijať euro ukázalo ako dobré, pričom načasovanie samotného prijatia bolo tiež výborné. Samozrejme, čiastočne sme mali šťastie, ale taký už je život. Čo sa týka stratégie, dnes sme tu počuli, ako Slovensko ťažilo z eura ešte pred jeho prijatím. Prípravy na euro pôsobili ako katalyzátor štrukturálnych reforiem a stratégií konsolidácie verejných financií. A zmenili tiež pohľad Európskej únie na Slovensko. Počuli sme tiež, že cesta k splneniu kritérií bola tak trochu hrboľatá. Slovensko malo vtedy plávajúci výmenný kurz, takže hlavné problémy zahŕňali kritérium udržateľnosti inflácie a vplyv výmenného kurzu na ceny. Diskusie však boli úprimné a viedli k úspechu.

Z hľadiska odborných záležitostí a samotnej technickej výmeny prebehlo prijatie eura oveľa hladšie.

Som rád, že s prijatím eura je spokojný aj bankový sektor, hoci sme mu zobrali určité zisky. Priaznivo menu prijali tiež obyvatelia a firmy, ani žiadna politická strana nie je výslovne proti. Zavedenie eura na Slovensku oceňujeme hlavne kvôli stabilite výmenného kurzu, jednoduchšiemu cestovaniu a podnikaniu. Je to potešujúce, pretože to neplatilo vo všetkých krajinách, ktoré prijali euro. Niektorí účastníci konferencie zdôraznili, že by Slovensko mohlo slúžiť ako vzorový príklad pre krajiny, ktoré prijmú euro v budúcnosti. Bolo príjemné počuť to od uznávaných medzinárodných ekonómov, a ešte príjemnejšie z úst českého ekonóma.

A ako by sme sa mali pozeráť na euro ako také? Euro nie je zárukou prosperity. Nie je ničím, z čoho okamžite zbohatnete, keď ho prijmete. Spoločná mena nie je bianko šek. Treba mať na pamäti, že existujú dobré aj zlé príklady. Nikde nie je napísané, či po vstupe do eurozóny budete prosperovať alebo s eurom zápasiť. Preto sú extrémne dôležité aj ostatné politiky. Po vstupe do eurozóny sa krajina vzdáva výmenného kurzu ako nástroja na stabilizovanie dopytu. Mala by si preto pripraviť iné politiky boja proti asymetrickým šokom vrátane makroprudenciálnej a fiškálnej politiky, politiky zamestnanosti a iných štrukturálnych politik.

Dnes sme tiež boli svedkami naozaj živej diskusie o budúcnosti spoločnej meny. Veľmi sa mi páčila poznámka, že by sme euro nemali používať ako výhovorku vo vzťahoch medzi európskymi inštitúciami a členskými štátmi. Všetci by mali pochopiť, že ide o akúsi spoločnú zodpovednosť. Mali by sme sa usilovať vymyslieť, ako zreformovať náš rámec riadenia s cieľom podnieť európske inštitúcie i samotné členské štáty, aby vnímali euro ako spoločnú vec.

Rozprávali sme sa trochu aj o možnej budúcej recesii a kríze. Počuli sme, že možnosti politik sú oveľa menšie ako pred ostatnou krízou. Na druhej strane zazneli aj optimistickejšie hlasy, napríklad že bankový sektor je v omnoho lepšom stave ako pred poslednou recesiou. Čo sme však nespomenuli, a čo je podľa môjho názoru kľúčové pre schopnosť eurozóny absorbovať šoky, sú súkromné kanály prenosu rizík. V tejto súvislosti je veľmi dôležitá diskusia o únii kapitálových trhov.

Niektorí rečníci tiež na záver zdôraznili, že ak máme problémy, niekedy ich vnímame a preberáme z malej perspektívy, pričom je veľmi dôležité nespustiť zo zreteľa širší obraz. Eurozóna nie je len súbor členských štátov, ale aj veľký hráč vo svetovej ekonomike. Preto by sme sa mali usilovať reagovať tiež na šoky vyplývajúce z globálnych záležitostí, ako sú obchodné vojny alebo hlavné trendy vo výrobe.

Dnes sme tu počuli veľa zaujímavých myšlienok v mnohých oblastiach. Svoju prezentáciu ráno som uviedol zmienkou o mojom synovi, ktorý má práve desať rokov. Mám však aj staršiu dcéru, preto viem, že ďalších desať rokov je oveľa ťažších ako tá prvá desiatka. Ak sa pozriem na dvadsaťročnú históriu eura, platí to isté. Nemyslím si však, že trendy sú stále rovnaké, a tak verím, že Slovensko bude úspešným členom eurozóny aj ďalších desať rokov. Ďakujem Vám za pozornosť aj Vaše príspevky.